

BEROLIGENDE USANNHETER. Den norske valgkampen ser ut som et forfengelighe-
tens marked fullt av eksperter på beroligende usannheter.

Usagt i valgkampen

Kronikk

NINA WITOSZEK
forfatter og professor,
Senter for utvikling
og miljø,
Universitetet i Oslo

ATLE MIDTTUN
professor og leder,
Senter for bedriftens
samfunnsansvar,
Handelshøyskolen BI

Intet veiskille. I en av sine tragikomiske kommentarer til den menneskelige skjebne har den nevrotiske filmregissøren Woody Allen sagt: «Mer enn noen annen tid i historien står menneskeheten i dag ved et veiskille. Den ene stien leder til fortvilelse og håpløshet. Den andre til total utsettelse. La oss be om visdom for å ta et riktig valg.» De norske politikernes valgparoler og visjoner gir imidlertid intet inntrykk av at Norge står ved et veiskille. Tvert imot, er alle opptatt av å selge oss bærekraftig kos.

De fleste klonede partiprogrammene dreier seg om «gamle slagere»: Bedre eldreomsorg og barnehager, mer effektiv innvandrerpolitikk, skattejusteringer og klimatilstand som vi knapt vil merke. Og den politiske kampen dreier seg om forenklete visjoner der glansbildeglosser sanker stemmer og sikrer valgseier. La oss derfor se nærmere på, ikke hva som er sagt i valgkampprogrammene, men på hva som er usagt.

Fortielse. En av de store fortielsene er EU-saken, som for flere av partiene selv sagt ville være en selvmordsbombe. Mens partiene snakker høyt om internasjonal solidaritet og støtte til et nokså impotent FN, er det null snakk om å inngå i et forpliktende politisk EU-samarbeid. Derfor står Norge i et trygt utenforskap der vi hegner om oljeformuen og superstøtte til landbruket. Her står vi sammen med land som Sveits og Lichtenstein, som spesialiserte seg i melking av skatteunndragelsesformuer.

Den andre fortielsen er paradoksalt nok klimakrisen. Ja, det snakkes mye om månelanding, CO₂-kutt og andre fantastiske øvelser, men krisen vil finne sted andre steder, ikke i Norge. Selv «godhetsminister» Erik Solheim innrømmer at det å takle klimaskiftet først og fremst innebærer å investere i moralske og finansielle tiltak i utlandet (Aftenposten 17. august). Den lysende bærekraftige fremtiden ligger i de trygge hendene til politiske teknokrater, som ikke trenger å anstrenge seg for å skape en inspirerende visjon for å mobilisere folket. De fleste synes å tro på teknologiske løsninger som vil tillate nordmenn å eksportere CO₂ og øke brutto livskvalitet basert på to hytter, tre biler, for ikke å nevne oljeboring som skal gi oss lys og varme hele natten og 22 flyreiser pr. år pr. innbygger.

Bingo eller Bach. Den hektiske debatten om Frps, Aps og Høyres kulturmodell, er redusert til spørsmålet: Bingo, fotball eller Bach? Intet parti snakker om behov for en bevissthetsrevolusjon og en grunnleggende gjennomtenkning av våre vaner og verdier i en krisetid. De dannede eliter fordømmer Frp som et antikulturelt binogoparti, men sier ingenting om de mest populære reality-seriene på TV (*Big Bro-*

Norske politikere, her representert ved Jens Stoltenberg og Siv Jensen, lover kos uten krav, skriver kronikkforfatterne.

FOTO: BJØRN SIGURDSSØN/SCANPIX

ther, Toppmodell Norge, Ungkaren, etc.) som de selv står bak, og som like godt som Frp støtter opp om sosialdarwinisme. Reality-TV fremmer ubarmhjertig eliminering av den svake, den mindre sexy, den mindre begavede. Den lanserer en verden som ikke handler om partnerskap og å hjelpe hverandre, men om konkurranse og å knuse motstanderen.

Kos deg. Det prylte Frps kulturprogram er likevel misforstått av kritikerne. Programmet er ikke farlig fordi Frp vil føre Norge til et kulturelt harakiri, som sensitive sjeler påstår. Det er farlig fordi det omvender nordmenn til passive konsumenter, snarere enn granskende borgere. Implisitt i Frps agenda ligger ideen om en kultur som ikke utdanner folk til Sokrates-elever, men til lykkelige griser. Det er et kulturprogram som sier: Kos deg, og hold kjæft! Det er selvfølgelig ikke noe galt i å være en lykkelig gris. Men griser kan ikke styre landet, og kan ikke gjennomskue tullprat; de ønsker bare å bli matet og passet på.

Alle partiers mantra er «Norge som kunnskapsnasjon.» Det som forties er at kunnskapsnasjonsapostlenes største suksess har vært drastiske kutt i bevilgninger til forskning. Betyr så «kunnskapsnasjon» først og fremst å sikre universell tilgang til Google? Hvis dette er tilfelle så er en uutalt konsekvens at Google-generasjonen lider av latskap og generell demens: Den kan ikke lengre datoen for Kalmarunionen fordi den til enhver tid kan finnes på Google.

Miljøfiendtlig utdanning. En annen fortielse i «pratet om kunnskapsnasjonen» er at norsk høyere utdanning faktisk er antihumanistisk og miljøfiendtlig. Man har redusert universiteter til markeder og studenter til klienter som etterspør pent innpakke produkter. Utdanning er blitt et redskap for å skape forbrukersamfunnet.

Romanser med næringslivet. Alle partiene snakker om bærekraftig næringsliv

og norske bedrifter som frontløpere i samfunnsansvar. Våre bedrifter skal forsvare menneskerettigheter, ligge foran i antikorrupsjon og være miljøfyrtårn. Det nevnes ikke at internasjonal næringsvirksomhet i land med høyst varierende regimer ikke er noen frøkensport. Bærekraftig næringspolitikk krever evne til strategisk tenkning og smarte virkemidler.

Rydde i eget hus. Hvor er det partiet som åpent sier at politiske luftslott som norsk næringsliv som virkemiddel i menneskerettighetspolitikken, må kombineres med menneskerettigheter som virkemiddel i innkjøps- og handelspolitikken? Hvem tør å si at man trenger en knipe-tangmanøver der vi rydder opp i eget hus, men også stiller samme krav til våre handelspartnere? Hvis vi bare rammer egne bedrifter med bærekraftighetspolitikk, så er ikke bærekraftighetspolitikken selv bærekraftig.

Alle partienes yndling er små og mellomstore bedrifter. Partiene elsker dem, og det er ikke måte på hva godt de vil gjøre for dem. Vi skulle gjerne hatt et parti som har skjont at store bedrifter ofte utgjør småbedriftenes markeder, hjelper dem med teknologiutvikling og bidrar til at de blomstrer. Og vi skulle også gjerne ha hørt partier vedstå seg reguleringspolitikken som stort sett lar de store bli enda større: Statoil har slukt alle andre norske oljeselskaper, og bankene og finansnæringen kjøper stadig opp hverandre.

Lobotomiserde borgere? Det mest foruroligende i det usagte i valgdebatten er passivisering av borgerne. Norske politikere lover kos uten krav. Stanfords ledende klimatolog og dette års Arne Næss-professor, Stephen Schneider, forlanger aktivisering av borgere gjennom investering i deres «vitenskapskyndighet». En slik kynighet handler ikke nødvendigvis om grundig kunnskap i kjemi eller økonomi. Det borgerne trenger å forstå, er forskjellen mellom et faktisk utsagn og en verdi-vurdering, mellom subjektiv og objektiv sannsynlighet, mellom et paradigme, en naturlov og et system.

Beroligende usannheter. Med alle disse fortielsene i debatten ser den norske valgkampen ut som et forfengelighe-tens marked fullt av eksperter på det den amerikanske forfatteren Kurt Vonnegurt kalte «foma»: Beroligende usannheter. Norge står i fare for ikke bare å miste sitt miljømessige og humanitære lederskap; det vil snart bare bli et nytt rikt og irrelevant land på verdens kulturelle og politiske teater-scene. En av de største forsmåelsene i debatten er behovet for politisk, kulturell og forretningsmessig innovasjon for bærekraftig fremtid. Vi vil gjerne invitere alle som behøver inspirasjon til den årlige Oslo Sustainability Summit om innovasjon for bærekraftig fremtid 31. august og 1. september.

Aftenposten-debatt

Temaene som forsvant i valgkampen

Sted: Litteraturhuset i Oslo mandag 31. august kl. 19

Debattledere: Knut Olav Åmås, kultur- og debattredaktør i Aftenposten og Ellen Wesche Guttormsen, programleder i NRK.

Innledere: Anne Enger, Kåre Willoch og Hanne Marthe Narud.

Debatten overføres direkte kl. 19.00-21.00 på Aftenposten TV, nrk.no og NRK P2.

Rehman bør følge sitt eget råd!

«Vi trenger dem ikke!» hevder Shakil Rehman i Aftenposten 24. august. Siden Rehman selv ikke er en del av det muslimske miljøet, ser han naturligvis ikke nytteverdien imamene har i sine omgivelser.

Imamene trengs! De står til disposisjon døgnet rundt, stiller som meglere og sjelsesørgere når familie- og ekteskapskonflikter oppstår. Underviser, vier ektepar, forretter begravelser og leder menigheten i bønn fem ganger daglig. Imamene har blitt stilt til veggs for de mest absurde ting som skjer blant muslimer, men når det er snakk om å bruke dem til å bekjempe ekstremisme eller i integreringsøyemed, er de plutselig ikke brukbare.

Rehman råder den yngre generasjonen norske muslimer til i større grad å reflektere kritisk over sine foreldres tradisjoner og i større grad ta selvstendige moralske valg. Dette er jo nettopp det fremsatte kjennetegnet på unge muslimer i dagens Norge! Man velger det beste fra begge verdener, og finner frem til sitt eget religiøse uttrykk i tråd med tiden man lever i. Det er tydeligvis Rehman selv som ikke klarer å henge med i utviklingen.

LINDA EMBLEM

masterstudent i sosialantropologi,
styremedlem Ung Muslim,
Oslo

Trondheim har satset

Aftenposten har på sitt Trondheimsbesøk gått glipp av den store satsingen som de rødgrønne har gjennomført etter fjorten års borgerlig styre.

I de seks årene vi har styrt har vi sørget for bl.a. 25 prosent vekst i faste årsverk i pleie- og omsorg, 150 nye sykehjemsplasser, full barnehagedekning allerede høsten 2006, 16 skoler er nybygd eller rehabilitert, gratis trygghetsalarm for eldre og gratis hall- og baneleie. Vi har satt velferdssatsing foran skatte-kutt.

Finanskrisen har rammet mange kommuner, men Trondheim hardere enn de fleste. Frp og Høyre solgte e-verket på billigsalg og satte pengene på børs. Siden salget er Trondheim Energiverks verdi økt med rundt seks milliarder. Enda verre er det at mens man tok ut trygge og stabile utbytter før salget, er det nå den nye eieren som nyter godt av utbytter og konsernbidrag. Det er et udiskutabelt faktum at Trondheim ikke ville fått et underskudd i 2008 dersom man fremdeles hadde eid Trondheim Energiverk. I Trondheim har vi satt skole og eldre foran skatte-kutt. I Høyre- og Frp-styrte Oslo er det kuttet i sykehjemsplassene og prisen på trygghetsalarmen er økt.

RITA OTTERVIK
ordfører (Ap),
Trondheim

«Det mest foruroligende i det usagte i valgdebatten er passivisering av borgerne»